

Honvédelmi Minisztérium

Fehér Könyv

Korrupció, átvilágítás és büntetőjogi konzekvenciák

2011.

1. Bevezetés

A rendszerváltás óta a Magyar Honvédség folyamatos átalakuláson ment keresztül. Az elmúlt több mint húsz esztendőben a Varsói Szerződés sorállományú tömeghadseregéből az ország teherbíró képességéhez alkalmazkodó professzionális haderő kialakítására történt kísérlet. Az átalakítás sorozat számtalan fájdalmas döntést, helyenként torz, sikertelen struktúrákat eredményezett. Ennek ellenére honvédeink mindvégig becsülettel teljesítették és teljesítik kötelességüket akár hazánk határain belül, akár a külföldi missziókban. Éppen ezért fájdalmas szembesülni azokkal a tényekkel, amelyek 2010 tavaszától váltak széles körben ismertté. A Honvédelmi Minisztériumban és a honvédség kiszolgálására hivatott háttérintézményekben lezajlott folyamatok megismerését, a törvénytelenségek és ésszerűtlenségek feltárását és megszüntetését az új honvédelmi vezetés elsődleges feladatának tekintette. A teljeskörű átvilágítások a 2010-es kormányváltást követően kezdődtek és sikeresen lezárultak. Az eredményeket a szakemberek összefoglaló jelentések formájában juttatták el a honvédelmi miniszterhez. Ez volt az első lépés azon a hosszú úton, amely egy jól szervezett, sikeres haderő kialakításához vezet.

2. A Honvédelmi Minisztérium háttérintézményeinél lezajlott korrupciós cselekmények háttéréről

Elszomorító tény, hogy egy olyan testületben jelent meg a korrupció, amelynek tagjai a haza szolgálatára tettek esküt. Ez áttételesen nemcsak a honvédekre, hanem a civil alkalmazottakra is igaz. A Magyar Honvédség rendszerváltás utáni történelmének legnehezebb pillanatait élte át 2010 tavaszán, amikor a Katonai Biztonsági Hivatal munkatársai tetten értek egy honvédtisztet, amint vesztegetési pénzt vett át egy budapesti parkolóban. Akkor még senki sem sejtette, hogy mindez csak nyitánya egy példátlan méretű korrupciós bűncselekmény sorozatnak.

A baloldali kormányzat ekkor még elszigetelt, egyedi esetként kezelte az ügyet. Rövid idő alatt azonban világossá vált, hogy a százados csak egy apró fogaskereke volt egy jól bejáratott korrupciós rendszernek, amelynek szálai egészen magasra vezettek. A Budapesti Katonai Ügyészség jelenleg is vizsgálja az ügyet, amelyben egyéves nyomozás követően ötvenoldalmi vádirat készült el, és tizenhat személyt - köztük tábornokokat, cégvezetőket - vádoltak meg.

A vizsgált ügy valójában ügyek összessége, amelyeknek közös jellemzője, hogy a Honvédelmi Minisztérium és háttérintézményeinek korábbi magas beosztású vezetői mozgatták a szálakat. Tevékenységük eredményeképpen a Magyar Honvédséget néhány év alatt milliárdos kár érte, de ami ennél is fontosabb besározták a szolgálat becsületét.

A választások közeledtével a korábbi kormánynak politikai okokból nem állt érdekében a visszaélések részletes kivizsgálása. A kormányváltást követően azonban elodázhatatlan nemzeti érdek volt annak felderítése, hogy milyen mértékben és formában fertőzte meg a szervezetet a korrupció. A vizsgálat azzal a megnyugtató eredménnyel zárult, hogy a Magyar Honvédség csapatainál szolgálatot teljesítő katonák a legnehezebb pillanatokban sem inogtak meg.

A korrupciós ügyek két egymást követő szálon futottak. A visszaélések a Honvédelmi Minisztérium - már megszüntetett - Protokoll és Nemzetközi Rendezvényszervező Igazgatóságán kezdődtek. Az itt szolgálatot teljesítők egy jól bejártott rendszert alakítottak ki akkor, amikor a Honvédelmi Minisztériummal üzleti kapcsolatban álló cégektől törvénytelen módon a vállalási ár bizonyos százalékát visszakérték. 2005-től a Honvédelmi Minisztérium Védelemgazdasági Főosztálya és az általa felügyelt gazdasági társaságok váltak a korrupció helyszínévé. A fertőzés a honvédségi gazdasági szektor nagy részét áthatotta úgy, hogy a központi szerepet játszó személyek egy szűk körből kerültek ki. Nemcsak a hadiipari Zrt.-k, hanem a HM nonprofit társaságok is érintettek voltak az ügyekben. A probléma nagysága akkor válik érthetővé, ha tudjuk, hogy a HM által felügyelt gazdasági társaságok évente több mint ötvenmilliárd forint felett rendelkeznek. A kormányváltást követően Hende Csaba honvédelmi miniszter átalakította a minisztérium szervezeti struktúráját és a korábbi Védelemgazdasági Főosztály helyét több különböző Főosztály vette át. Kialakításra került egy kizárólag kontrollinggal foglalkozó főosztály is. A minisztérium szakemberei elkészítettek egy új Etikai Kódexet és Antikorrupciós Stratégiát és oktatócsoportot.

A honvédelmi miniszter által kezdeményezett átvilágítások pedig további gyanús ügyekre derítettek fényt.

3. Az átvilágítások háttere és folyamata

A 2010-ben történt kormányváltást követően Hende Csaba honvédelmi miniszter elrendelte a Honvédelmi Minisztérium által felügyelt gazdasági társaságok és más intézmények teljes átvilágítását.

Az átvilágítás célul tűzte ki, hogy az alrendszer funkcionális és strukturális hibáit feltárja. A többhónapos munkával elkészült átvilágítási jegyzőkönyvek megmutatták, hogy a gazdasági társaságok és a HM Fejlesztési és Logisztikai Ügynökség működése szinte átláthatatlan és ellenőrizetlen módon folyt. A korábbi rendszerben kulcsszerepet töltött be a feladatok kiszervezése (az outsourcing). A megelőző HM vezetés elfogadta azt a gyakorlatot, hogy a cégek jelentős, sok esetben indokolatlan alvállalkozói láncot tartottak fenn. Ezáltal nemcsak a teljesítés, hanem a külső cégek által végzett részfeladatok ellenőrzése is nagy nehézséget okozott volna abban az esetben, ha tényleges ellenőrzések történnek.

Az átvilágításokat elsősorban nem a kirobbant korrupciós ügyek indokolták, hanem annak a strukturális átalakításnak a szándéka, amely az új honvédelmi vezetést vezérli.

Ennek során az alábbi cégeket és intézményeket vizsgálták meg a szakemberek:

- HM Rekreációs és Kulturális Közhasznú Nonprofit Kft
- HM Zrínyi Kommunikációs Szolgáltató Nonprofit Kft.
- HM Térképészeti Közhasznú Nonprofit Kft.
- HM EI Zrt.
- HM Currus Zrt.
- HM Armcom Zrt.
- HM Arzenál Zrt.
- HM Fejlesztési és Logisztikai Ügynökség
- Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem
- HM Infrastrukturális Ügynökség
- HM Állami Egészségügyi Központ
- HM Közgazdasági és Pénzügyi Ügynökség

Az audit törvénytelenégeket is feltárt, amelyek a törvényi szabályozásból következően büntetőjogi feljelentések megtételére kényszerítették a tárca vezetését, annak ellenére, hogy a vizsgálat célja nem a bünbakkeresés, hanem az elemzés és a folyamatok jobbítása volt. A

gazdasági társaságok teljes gazdálkodását érintő, 2005-2010. évekre vonatkozó könyvvizsgálói és adószakértői átvilágítás hiánytalanul megtörtént.

4. Szemelvények az átvilágítók megállapításaiból

Az átvilágító jelentések tényként kezelik, hogy a minisztérium felügyelete alá tartozó gazdasági társaságok vezetése gyakran felelőtlen módon, nem a jó gazda módjára járt el. Ennek egyik jele az alaptevékenység kiszervezések (outsourcing) nagy száma. Ezzel a módszerrel jelentős - olykor többszörösen összetett - alvállalkozói láncolatok jöttek létre, amelyek lehetőséget teremtettek a visszaélésekre. Az új honvédelmi vezetés nem támogatja az ésszerűtlen outsourcing-ot. Keresi és megteremti annak lehetőségét, hogy lehetőleg saját erőből és költségtakarékosan történjen a feladatok végrehajtása.

1. Outsourcing gyakorlat a honvédségi ingatlanok őrzésvédelme tekintetében

A HM EI Zrt. esetében 18 alvállalkozó végezte a honvédségi objektumok őrzésvédelmét annak ellenére, hogy a legnagyobb hadiipari zrt. saját őrzés-védelmi igazgatósággal, infrastruktúrával és szaktudással rendelkezett a feladat ellátásához. 2010. december 31-én a cég új vezetése nem hosszabbította meg a lejáró alvállalkozói szerződéseket, hanem Fegyveres Biztonsági Őrsége felfejlesztésével - főállású munkavállalók alkalmazásával - önállóan oldotta meg több mint kétszáz honvédségi objektum őrzését. A fegyveres biztonsági őrök egyszersmind a Magyar Honvédség önkéntes védelmi tartalékos katonái is. A honvédség új képességgel gyarapodott, amely katasztrófa helyzetekben hatékonyan szolgálja az állampolgárok biztonságát. A bejelentett munkavállalók foglalkoztatása pedig hozzájárult a magyar gazdaság kifehérítéséhez.

2. Anomáliák a honvédségi ingatlanok üzemeltetési, karbantartási szerződéseinek tekintetében

A Honvédelmi Minisztérium korábbi vezetése a vagyonkezelésében lévő ingatlanok üzemeltetésére egy többfordulós, nyílt közbeszerzési eljárást írt ki. A pályázat eredményeként a HM EI Zrt. nyerte el a megbízást. A HM EI Zrt. a HM Infrastrukturális Ügynökséggel – mint megrendelővel – megkötött, többször módosított *Elhelyezési Szolgáltatási Szerződés* alapján kizárólagos jogosultsággal rendelkezik a Honvédelmi

Minisztérium, illetve a Honvédség vagyonkezelésében lévő, meghatározott objektumok (katonai létesítmények, illetve lakóingatlanok) üzemeltetésére.

A HM EI Zrt. a szolgáltatási szerződés feladatainak meghatározó részét a korábbi vállalati stratégia szerint alvállalkozók bevonásával látja el. A kiválasztott alvállalkozókkal ún. *Szolgáltatási, Együttműködési Keretszerződések* kerültek megkötésre.

Az alvállalkozó cégek a korábbi pályázaton szintén induló cégek közül kerültek kiválasztásra, melyek az eljárás alatt betagozódtak a HM EI Zrt. alvállalkozói rendszerébe. A kialakult gyakorlat szerint az alvállalkozók szerződtetéséhez a Honvédelmi Minisztérium előzetes egyetértése volt szükséges.

A HM EI Zrt.-nél a vizsgált időszakban egy alkalommal, 2007. év végén került sor az alvállalkozói tevékenységek pályáztatására. A pályázat zárt meghívásos rendszerben történt és kizárólag az abban az időszakban a társasággal egyébként is szerződéses jogviszonyban álló szerződéses partnerek kerültek meghívásra. Arra vonatkozóan, hogy a HM EI Zrt. milyen szempontok alapján értékelte a pályázatokat, nem áll rendelkezésre írásos dokumentum.

Problémás esetek

Az üzemeltetési és karbantartási alvállalkozói szerződések alapján a HM EI Zrt. (2010. év közepén érvényes szerződéses díjak szerint) összesen 14.282.000.000,- Ft-ot fizetett ki az alvállalkozók részére ezen tevékenységek keretében.

A HM EI Zrt. a cégekkel kötött alvállalkozói szerződéseivel, illetőleg azok lebonyolításával kapcsolatban az átvilágító jelentés számos kifogást emelt, illetőleg hiányosságokat és szabálytalanságokat fogalmazott meg, ezek összefoglalóan a következők:

- Mind a keretszerződéseknél, mind az azt módosító és kiegészítő szerződéseknél jellemző gyakorlat volt, hogy a HM EI Zrt. és az alvállalkozók abban állapodtak meg, hogy a szerződés először rövid időre, egy-két évre jön létre, ugyanakkor annak lejártakor a szerződés további öt évvel meghosszabbították. Ez a konstrukció elsősorban nem a HM EI Zrt., hanem az alvállalkozói számára volt előnyös, hiszen hosszú időre biztosította részükre a megbízást és a szerződés 5 éves időtartama alatt a díjak sem voltak felülvizsgálhatók.

- Több szerződés esetében előfordult, hogy a szerződés rendes felmondással egyáltalán nem volt megszüntethető, ami – figyelemmel a szerződések 5 éves időtartamára – a HM EI Zrt. és a Honvédelmi Minisztérium számára különösen előnytelen helyzetet teremtett.
- A keretszerződések rendszeresen és visszatérően utóbb módosításra kerültek (vagy az alapszerződés X. számú módosításaként, vagy az alapszerződésre hivatkozással önálló alvállalkozói szerződésként), ezen módosításokban jellemzően vagy növelték az átalányár mértékét, vagy az átalányár feletti munkákért újabb díjat állapítottak meg az alvállalkozó javára.
- Mind az átalányár növelése, mind az átalányár feletti munkák esetén a dokumentumok alapján nem, vagy nehezen voltak nyomon követhető, hogy pontosan miért történt áremelés, illetőleg a vállalt újabb munkák elvégzését mi indokolta.
- Előfordult, hogy a HM EI Zrt. az alvállalkozójával olyan megállapodást is kötött, amelynek alapján az értékhatár feletti munkák közül a nettó 1 millió forint alatti értékűre nem is kellett írásbeli szerződést kötni. Ez nyilvánvalóan szintén nehezíti a vállalt szolgáltatás indokoltságát, a tényleges teljesítés nyomon követését, illetőleg szinte kizárja a megrendelői jogok érvényesítését.
- A szerződésmódosítások, kiegészítések esetében rendre előfordult, hogy nem szerepelt rajtuk aláírási dátum, illetőleg az olvashatatlan aláírás mellett nem volt név, vagy bélyegzőlenyomat. Jelentős mennyiségű szerződésre jellemző, hogy a két fél több hónapos eltéréssel hagyta jóvá a megállapodást, többször előfordult, hogy szerződések az aláírás dátuma után több hónappal kerültek iktatásra. Egyes esetekben az aláírási dátumát összevetve az iktatószámmal a visszadátumozás is megállapítható.
- Rendszeresen előfordult, hogy már elvégzett munkákra utólag kötöttek szerződést az érintettek. Egyes esetekben a szerződés aláírásának a dátuma a munka elvégzésének a határidejét is meghaladta és egyes szerződések esetében megállapítható, hogy több elvégzett munkára utólag egy szerződést kötöttek. A fenti esetekben, melyek között

jelentős értékű szerződések is szerepelnek valószínűsíthető, hogy a szerződésben szereplő munkákhoz utólag készítették el az iratokat.

- Előfordult, hogy pályázatás során a nyertes pályázóval kötött szerződésben szereplő átalánydíj a szerződés aláírását követően négy hónapon belül, két szerződésmódosítás keretében közel a duplájára emelkedett (pl. 1.174.719.000,- Ft-ról 2.136.266,- Ft-ra). Kérdéses, hogy miért nem volt ismert az ilyen mértékű későbbi feladatbővülés az eredeti pályázatás során.
- Visszatérő gyakorlat volt az átalánydíjas szerződéseknél, hogy inflációra, hatósági áremelésre, földgáz áremelésre hivatkozással emelkedett a vállalkozói díj, nincs azonban pontosan kalkulációval, érveléssel alátámasztva, hogy az áremelést mi indokolta.
- A számlázással kapcsolatban rendszeresen előlegszámlák kiállítására került sor, amelyek alapján a szolgáltatást jelentős részében, vagy teljes egészében előre ki is fizették.
- Jellemző gyakorlat volt, hogy az alvállalkozók által kiállított számlákat jóval a fizetési határidő előtt rendezték. Ez különösen úgy kifogásolható, hogy a HM EI Zrt. banki finanszírozást vett igénybe annak érdekében, hogy a Honvédelmi Minisztériumtól késve érkezett utalások miatt az alvállalkozó irányában vállalt fizetési kötelezettségeit időben teljesíteni tudja. A HM EI Zrt. kedvezményt kapott az alvállalkozóktól a korábbi teljesítéséért, ez azonban megegyezett a bank kondícióival. Tehát a HM EI Zrt. anélkül, hogy pénzügyintézet lenne, illetőleg ebből haszna származott volna a banki kondíciókkal egyezően előfinanszírozta az alvállalkozóit.

3. Indokolatlan vállalkozói szerződések

- Az előző kormányzati ciklusban a nonprofit kft-k esetében több olyan nagy értékű marketing és PR szerződést kötöttek meg külső cégekkel, amelyek aggályokat vetnek fel, hiszen a cégeknek alaptevékenységük alapján ezen feladatokat saját erővel kellett volna ellátniuk. Az említett szerződések mind tartalmukban, mind pedig teljesítési

határidejükben további kérdéseket vetnek fel, hiszen voltak olyan szerződések, amelyek teljesítésére 6, illetve 10 munkanap állt a vállalkozók rendelkezésére. Ez önmagában kétséges teszi az elvégzett munka minőségét és a teljesítés mértékét.

- A HM EI Zrt. annak ellenére külső cégeket bízott meg - több alkalommal is - marketingstratégiák és akciótervek kimunkálásával, hogy a cég saját, főállású marketingmenedzsert foglalkoztatott ezen feladatok végrehajtására.

4. Profilidegen feladatok ellátása a háttérintézmények körében

A HM EI Zrt. megkísérelt olyan profilidegen feladatokat is ellátni, mint a koszovói ingatlan beruházás és uszodatechnikai kiskereskedelem. Ezen tevékenységekhez a hadiipari Zrt.-nek sem üzleti tapasztalata, sem pedig megfelelő tőkéje nem állt rendelkezésre. A beruházás végül nem valósult meg, mégis súlyos anyagi károkat okozott.

5. Anomáliák a közbeszerzések és a vállalkozó szerződések tekintetében

Az átvilágító cég megállapításai szerint a HM Infrastrukturális Ügynökség által végzett beszerzések, illetőleg azok végrehajtása során számos kifogás tehető, illetőleg több jogsértést, hiányosságot tártak fel a szakemberek.

Ezek - a teljesség igénye nélkül - a következők:

- Az Ügynökség jelentősebb beszerzései során a vizsgált időszakban (2005. január 1-jétől 2010. május 31. napjáig) rendszeresen ugyanazon gazdasági vállalkozások indultak ajánlattevőként és nyerték meg a pályázatokat. A legtöbb pályáztatás során eleve az Ügynökség hívta meg ugyanazokat a gazdasági társaságokat a beszerzési eljárásba.
- A vállalkozások körének azonossága megállapítható függetlenül attól, hogy az Ügynökség a beszerzési eljárást a közbeszerzési eljárás szabályai szerint vagy az általános szabályok hatálya alá tartozó kis értékű beszerzésként folytatta-e le. Ugyanezen ajánlattevők vettek részt azokban a beszerzésekben is, amelyekre az államtitkot vagy szolgálati titkot, illetőleg alapvető biztonsági, nemzetbiztonsági érdeket érintő vagy különleges biztonsági intézkedést igénylő beszerzések sajátos szabályairól szóló 143/2004. (IV.29.) számú Korm. rendelet (továbbiakban 143/2004-es Korm. rendelet) rendelkezéseit alkalmazták.

- A rendelkezésre álló iratanyag alapján a vállalkozások egy része között - amelyek többször egyszerre indultak a beszerzési eljárásban – a tulajdonosi összefonódás is kimutatható volt.
- A jelentősebb értékű beszerzésekkel kapcsolatban megállapítható, hogy azok túlnyomó része a nyilvánosság és a közbeszerzésről szóló törvény alkalmazását kizáró 143/2004-es Korm. rendelet szabályainak alkalmazásával került lefolytatásra, gyakran szabálytalanul.
- Azon beszerzések esetében is jellemzően nyilvános hirdetmény nélküli közbeszerzési eljárás folyt - és a fentebb említett cégek kerültek bevonásra a hirdetmény nélküli, ún. meghívásos eljárásba - , amikor az Ügynökség nem alkalmazta ezen kormányrendelet rendelkezéseit.
- Jellemző a beszerzések iratanyagára, hogy a 143/2004-es kormányrendelet alkalmazásának indokoltsága az egyes ügyek irataiból nem állapítható meg. A jogszabályok értelmében a kormányrendelet kizárólag az Országgyűlés Honvédelmi Bizottságának felhatalmazása alapján alkalmazható, az Ügynökség által rendelkezésre bocsátott ilyen témájú, összesen két darab határozat azonban önmagában nem alapozza meg a kormányrendelet rendszeres alkalmazásának jogszerűségét és indokoltságát.
- A 143/2004-es Korm. rendeletet csak olyan esetekben lehet alkalmazni, amikor minősített adatokat, vagy nemzetbiztonsági érdekeket érint a beszerzés. A lefolytatott beszerzések többsége valószínűsíthetően nem tartozik minősített adatot, vagy nemzetbiztonsági érdekeket érintő körbe. Így közbeszerzés alóli mentesítéssel került sor például a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetemen sportpálya körüli kerítésének karbantartására, illetve egy másik eljárásban a sporttelepi öltöző és tanterem részleges felújítására.
- Az Ügynökségnél több alkalommal előfordult, hogy az Éves Beszerzési Terven felül történtek további beszerzések. Ezek indokoltsága nem igazolt, az igény felmerülésével, indokolásával, tényleges tartalmával kapcsolatos dokumentum nem volt fellelhető.

- Nem volt iratokkal, dokumentációval alátámasztható több esetben a beszerzések műszaki tartalma, indokoltsága sem. Az ajánlattételi felhívások céljára alkalmazott formanyomtatványon a beszerzés tárgya csak általánosan és röviden került megfogalmazásra, amelynek alapján nem lehet alapos és szakszerű ajánlatot készíteni. Az Ügynökség tájékoztatása szerint a műszaki tartalom az egyes bejárásokon kerül meghatározásra. Kétséges, hogy ezen érv elégséges a műszaki dokumentáció hiányára.
- A belső szabályok alapján a főigazgató, illetve a vezérigazgató csak a Kbt. 135.§-ának hatálya alá tartozó ún. *hirdetményi tárgyalásos* eljárás esetén volt jogosult és kizárólag sürgős esetben önállóan döntést hozni a meghívandó vállalkozások köre tekintetében. Ennek ellenére több esetben a meghívásos eljárások döntést tartalmazó iratain is csak a vezérigazgató aláírása szerepel és nem igazolt az eljárás sürgősségének indokoltsága sem.
- Rendszerint a döntések háttér-dokumentációja is hiányos. Az ajánlatok elbírálását az Ügynökség Bíráló Bizottsága végezte, amelynek üléséről jegyzőkönyv nem készült és az ajánlat elbírálásáról készült ún. bírálati lapok legfeljebb csak egyszavas megjegyzéseket tartalmaznak. A dokumentációkon kézzel történő karikázással jelölték meg a meghívandó gazdasági társaságokat és a bíráló bizottság összeférhetlenségi nyilatkozatai rendre hiányoznak az iratok közül.
- Általánosságban megállapítást nyert, hogy az Ügynökség az egyes beszerzések dokumentálására vonatkozó jogszabályi kötelezettségének – mely szerint valamennyi iratot dokumentálni kell és a szerződés megkötésétől számított 5 évig meg kell őrizni – nem tett eleget. A beszerzési iratok nagy része nem tartalmaz olyan dokumentumot, amely egy utólagos ellenőrzés során egyértelműen és átlátható módon alátámasztaná a lefolytatott beszerzés szükségességét, indokoltságát, racionális tartalmát és terjedelmét. Nincs utalás arra vonatkozóan sem, hogy a beszerzés alapjául szolgáló igény milyen indokok alapján és kinek a javaslatára merült fel.
- A jelentősebb értékű beszerzések során – függetlenül attól, hogy a közbeszerzésről szóló törvény vagy a korábban már említett, a nyilvánosságot kizáró kormányrendelet alapján kerültek lebonyolításra – jellemzően pótmunka elrendelésére, és így a

vállalkozói díj megemelésére került sor. Mindkét típusú eljárásban a szerződés módosítására és pótmunka elrendelésére kizárólag akkor kerülhetett volna jogszerűen sor, ha a korábban megkötött szerződésben nem szereplő, kiegészítő építési beruházás, illetőleg szolgáltatás megrendelése előre nem látható körülmények miatt vált szükségessé.

- A legtöbb esetben a pótmunkák műszaki szükségességét alátámasztó iratok és információk az ügyek dokumentációiban nem, illetve nem kellő részletességgel fellelhetők. A pótmunka elrendelések nagy száma és a pótmunkák indoklásának hiánya a dokumentációkban a pótmunka elrendelések jogszerűségét megkérdőjelezi. Megállapítható továbbá, hogy az Ügynökség a pótmunka elrendelésénél szinte minden esetben ugyanazt a vállalkozót hívta fel a pótmunkával kapcsolatos ajánlattételre, mint akivel az alapul szolgáló eljárásban szerződést kötött. A kormányrendelet hatálya alá tartozó esetekben ajánlattételi felhívás nem jellemző, az Ügynökség automatikusan szerződést módosított az alapul szolgáló szerződés alapján teljesítő vállalkozóval.
- Az Ügynökség által alkalmazott szerződésminta nem tartalmazott késedelmi, illetve nem teljesítési kötbért. A szerződésminta mindössze egy napi átalányösszeget határozott meg a vállalkozó késedelme idejére, amelyet az Ügynökség árkedvezmény jogcímén érvényesíthetett és vonhatott le a számlából. A késedelem esetére megnevezett árengedmény érvényesítése jogi szempontból bonyolultabb, az Ügynökség bizonyítási terhét vonja maga után. Ezen felül az számviteli szempontból az árengedmény ÁFA köteles, és kötelezettség csökkentő tételnek, míg a kapott kötbér jóval kedvezőbben ÁFA mentes egyéb bevételnek minősül.
- Az Ügynökség a késedelem miatti árkedvezményt is csak kivételes esetekben érvényesített.
- A megrendelések teljesítésének átadás-átvétele nem volt megfelelő. Több esetben a munkák átadás-átvételének ideje hosszabb ideig elhúzódott. Ezekben az esetekben a vállalkozó részéről a készre jelentés az eredeti vagy a szerződésmódosítással meghosszabbított határidőben megküldésre került, de az átadás-átvétel ennek ellenére csak jóval később került megkezdésre vagy hetekben mérhető ideig tartott, ami lehetőséget adhatott a vállalkozó részére az esetleg még hiányzó munkarészek

befejezésére. Az esetek többségében a munkák hibajegyzék felvételével egyidejűleg kerültek átvételre. Az ügyek dokumentációja semmilyen iratot, jegyzőkönyvet nem tartalmaz arra, hogy az átadás-átvétel során megállapított hibák és hiányosságok később ténylegesen kijavításra kerültek-e.

- Sok esetben a vállalkozói díj, illetve a végszámla már azt megelőzően kifizetésre került, hogy az átadás-átvétel során meghatározott hibák kijavításra kerültek.
- A Ptk. 405.§-ának (5) bekezdése értelmében az átadás-átvételi eljárástól számított egy éven belül a munkákat utólagos felülvizsgálati eljárás keretében ismételt meg kell vizsgálni. Az esetek túlnyomó többségében a jogszabályok által előírt utólagos felülvizsgálati eljárásra vonatkozóan jegyzőkönyv vagy dokumentáció nincs az iratok között. Egyes esetekben a dokumentáció tartalmazott ugyan jegyzőkönyvet a garanciális bejárásról, de a bejárason további hibákat állapítottak meg, amelyek kijavításáról azonban dokumentum nem áll rendelkezésre.
- A szerződések nem tartalmaztak az Ügynökség számára megfelelő biztosítékot, szerződést biztosító mellékkötelezettségeket. Bankgaranciát kötöttek ki, ugyanakkor az csak a jótállás idejének letelte napjáig szólt és az Ügynökség bármely banktól származó garanciát köteles volt elfogadni. Ráadásul a bankgarancia levelek sok esetben nem fellelhetők az iratok közt (!).
- Az Ügynökség a hatályos jogszabályi rendelkezések értelmében számla alapján kifizetést kizárólag utalványozási eljárás keretében teljesíthetett. Több esetben az utalvány nem volt ellenjegyezve, vagy az előtalálható irat az ügyhöz kapcsolódó számlát (!), illetve utalványt nem tartalmazza.

4. Büntetőjogi vonatkozások

Az elkészült átvilágítási jelentéseket felkészült gazdasági büntető szakjogászok vizsgálták meg, azzal a céllal, hogy megállapítást nyerjen, vajon a fenti gazdasági társaságok, illetve felelős vezetőik a társaság működése során valósítottak-e meg, és ha igen, milyen, a Büntető Törvénykönyvben

foglalt bűncselekményi tényállásokat. Azokat az ügyleteket is alaposan megvizsgálták, amelyben nem kezdeményeztek büntetőeljárást. Ezen ügyekben a következő okok miatt tekintettek el a feljelentés tervezet elkészítésétől:

1./

Előfordultak olyan esetek, amikor bűncselekmény gyanúja nem merült fel, ide tartoznak azok az ügyletek, amelyek során a gazdasági átvilágítók megállapították, hogy a vizsgált cég adott ügylete során szabálytalanság, visszaélés nem történt (pl. a szerződésben szereplő szolgáltatás rendben el lett végezve és a kifizetett ellenérték arányos is a szolgáltatással).

2./

Több ügyletről kiderült, hogy eredetileg a gazdasági átvilágítás hiányosságokat tárt fel, ugyanakkor a vizsgált cégtől e körben másodlagos iratbekérés történt, amelynek eredményeképpen megállapíthatóvá vált, hogy nem történt visszaélés, szabálytalanság, avagy az nem olyan súlyú, hogy bűncselekmény gyanúja lenne megállapítható (pl. HM ARZENÁL Zrt. több szerződése).

3. /

Egyes ügyletek esetében a Budapesti Katonai Ügyészség folytat a nyomozást. Amely esetekben, az ügyészség vizsgálódik, indokolatlan és szükségtelen ismét feljelentéssel élni (pl. Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem egyes szerződése).

A rendelkezésre álló adatok alapján a büntető szakvélemény arra a következtetésre jutott, hogy a korábban említett gazdasági társaságok számos esetben az ésszerű gazdálkodás követelményeivel ellentétes, jogsértő magatartást tanúsítottak, amely magatartás folytán a vizsgálat alá vont, 2005-2010. I. féléve közötti gazdálkodás során együttesen és mindösszesen hozzávetőlegesen 1.773.000.000,- Ft vagyoni hátrányt okozott a tulajdonosnak. Az okozott vagyoni hátrány pontos összegének kimunkálása a nyomozás feladatát képezi, amely az érintett gazdasági társaságok szerinti bontásban a következő:

1./ HM Zrínyi Kommunikációs Nonprofit Kft.: 250.000.000,- Ft

2./ HM Rekreációs Nonprofit Kft.: 540.000.000,- Ft

3./ HM Térképészeti Kft.: 382.000.000,- Ft

4./ HM EI Zrt.: 596.000.000,- Ft

5./ HM Currus Zrt.: 5.100.000,- Ft

A jogi szakvélemény által feltárt magatartások alapján a gazdasági társaságok volt ügyvezetőivel szemben felvetődik a Btk. 319. § (1) bekezdésébe ütköző, üzletszerűen és folytatólagosan elkövetett, különösen nagy vagyoni hátrányt okozó hűtlen kezelés büntettének, a Btk. 276. §-ába ütköző folytatólagosan elkövetett magánokirat hamisítás vétségének, valamint a Btk. 296/B. § (1) bekezdésébe ütköző versenyt korlátozó megállapodás közbeszerzési eljárásban büntettének, Btk. 310/A. § (1) bekezdés b) pontjába ütköző és (2) bekezdés szerint minősülő, munkáltatással összefüggésben elkövetett adócsalás büntette gyanúja.

A jogi szakvéleményben foglalt megállapítások alapján részletes, 45 rendbeli, részben a folytatólagosság egységébe vonható cselekményt ismertető és az érintett gazdasági társaságok vonatkozásában 12 vezető tisztségviselőt érintő, a cselekmények jogi értékelését is magában foglaló feljelentés készült. A feljelentések mindegyikét Hende Csaba honvédelmi miniszter a Legfőbb Ügyészhez továbbította. A Honvédelmi Minisztérium minden olyan esetben érvényesíteni kívánja kárigényét, amikor bármely korábban megkötött szerződés esetében bebizonyosodik, hogy az abban foglaltak részben, illetve egészében nem valósultak meg, vagy a szerződés jogszabályt sértett, avagy az ügylettel kapcsolatban a tárcát kár érte.